

การทำ Contract Farming ใน สปป.ลาว

Contract Farming เป็นการเพาะปลูกพืชหรือการเลี้ยงปศุสัตว์ที่มีการทำสัญญาซื้อขายกันล่วงหน้าระหว่างผู้รับซื้อและเกษตรกร โดยผู้รับซื้อจะให้หรือขายปัจจัยการผลิต อาทิ เมล็ดพันธุ์ และปุ๋ย แก่เกษตรกร และจะกำหนดราคาประกันรับซื้อไว้ (ในบางกรณีเพียงสัญญาว่าจะซื้อผลผลิตเท่านั้น ไม่มีการกำหนดราคาประกัน) ซึ่งวิธีดังกล่าวจะช่วยลดความเสี่ยงอันเกิดจากความผันผวนของราคาผลผลิตและปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกร

ปัจจุบันภาคเอกชนไทยเริ่มสนใจทำ Contract Farming ในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งรวมถึง สปป.ลาว ที่กำลังจะกลายเป็นจุดหมายสำคัญของการทำ Contract Farming นอกเหนือจากการขอสัมปทานที่ดินเพื่อทำการเพาะปลูกโดยตรง เนื่องจากอุปทานผลผลิตทางการเกษตรของไทยเริ่มขาดแคลน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ขณะที่ สปป.ลาว ยังมีพื้นที่จำนวนมากที่ยังใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ โดยเฉพาะพื้นที่ราบลุ่มขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งเหมาะกับการเพาะปลูกพืชบางชนิด อาทิ ถั่วเหลือง เมื่อประกอบกับ Contract Farming ถูกบรรจุเข้าเป็นหนึ่งในโครงการความร่วมมือสาขาการเกษตรและอุตสาหกรรม ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) ซึ่งเปิดโอกาสให้ไทยนำเข้าผลผลิตที่เพาะปลูกได้จากโครงการ Contract Farming ในประเทศสมาชิก ACMECS อื่นๆ รวมถึง สปป.ลาว โดยยกเว้นภาษีนำเข้า และไม่ต้องมีใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า ทำให้การทำ Contract Farming ได้รับความสนใจจากผู้ประกอบการไทยมากขึ้นเป็นลำดับ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ประเทศเพื่อนบ้านที่นักลงทุนไทยนิยมเข้าไปทำการเกษตรด้วยการทำ Contract Farming ในปัจจุบัน คือ สปป.ลาว โดยด่านศุลกากรที่นำร่องอนุญาตให้มีการนำเข้าผลผลิตในโครงการส่งเสริมการทำ Contract Farming ภายใต้ ACMECS ระหว่าง สปป.ลาว และไทย คือ **ด่านศุลกากรท่าลี่** ซึ่งตั้งอยู่บริเวณสะพานข้ามแม่น้ำเหือง ซึ่งเชื่อมต่อชายแดนจังหวัดเลยกับแขวงไซยะบุรีของ สปป.ลาว มีสินค้าเกษตรที่อยู่ภายใต้โครงการจำนวน 10 รายการ ได้แก่ ถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ฝรั่ง มัณฑัง ข้าวโพดหวาน เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ยูคาลิปตัส ถั่วลิสง ลูกเดือย และถั่วเขียวผิวมัน

ขั้นตอนการทำ Contract Farming ใน สปป.ลาว มีดังนี้

1. การขอเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการทำ Contract Farming ภายใต้ ACMECS (จังหวัดเลย-แขวงไซยะบุรี) :

ผู้ประกอบการต้องจดทะเบียนเข้าร่วมโครงการกับผู้ว่าราชการจังหวัดเลย (จังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของด่านศุลกากรท่าลี่) รวมทั้งแจ้งชนิดของพืชที่เพาะปลูก แหล่งเพาะปลูก จำนวนพื้นที่ทำ Contract Farming และปริมาณผลผลิตที่คาดว่าจะเพาะปลูกได้ เพื่อขอรับสิทธิยกเว้นภาษีนำเข้าผลผลิตเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากด่านศุลกากรภายใต้โครงการดังกล่าวยังจำกัดอยู่เพียงด่านเดียว การทำ Contract Farming ในบริเวณที่ห่างไกลออกไป อาจไม่คุ้มกับต้นทุนการขนส่งผลผลิตผ่านด่านศุลกากรท่าลี่ ทั้งนี้ ตัวอย่างของผู้ประกอบการไทยที่ทำ Contract Farming ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ACMECS ได้แก่ บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งเข้าไปทำการเพาะปลูกข้าวโพดกับเกษตรกรในแขวงไซยะบุรี

2. การขออนุญาตเข้าลงทุนทำ Contract Farming ใน สปป.ลาว มี 2 ทางเลือก ดังนี้

- **ติดต่อสำนักงานส่งเสริมการลงทุนของ สปป.ลาว** : ผู้ประกอบการที่ต้องการเข้าไปทำ Contract Farming ใน สปป.ลาว สามารถเริ่มต้นด้วยการขออนุมัติส่งเสริมการลงทุนโดยตรงกับสำนักงานส่งเสริมการลงทุน (Department of Domestic and Foreign Investment : DDFI) ของ สปป.ลาว ซึ่งตั้งอยู่ในนครเวียงจันทน์ เนื่องจากผู้ประกอบการที่ได้รับส่งเสริมการลงทุนสามารถติดต่อขอทำ Contract Farming ได้ในทุกแขวงของ สปป.ลาว และจะได้รับความสะดวกขึ้นมากในการติดต่อกับภาครัฐในแขวงต่าง ๆ เพราะผ่านการเห็นชอบจากส่วนกลางแล้ว

- **ติดต่อแขวงที่ต้องการเข้าไปลงทุน** : ผู้ประกอบการสามารถติดต่อเพื่อขออนุญาตทำ Contract Farming โดยตรงกับแขวงที่จะเข้าไปลงทุน โดยแขวงส่วนใหญ่มีอำนาจอนุมัติโครงการลงทุนวงเงินไม่เกิน 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ยกเว้นเพียงแขวงจำปาสัก แขวงสะหวันนะเขต และเขตปกครองพิเศษกำแพงนครเวียงจันทน์ ที่สามารถอนุมัติโครงการลงทุนวงเงินสูงถึง 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตาม การขออนุญาตลงทุนโดยตรงกับแขวงจะจำกัดการลงทุนอยู่เฉพาะแขวงนั้น เนื่องจากแต่ละแขวงของ สปป.ลาว มีการบริหารงานแยกจากกันโดยเด็ดขาด ทั้งนี้ แขวงส่วนใหญ่ตอบรับการเข้าไปลงทุนทำ Contract Farming จากไทยเป็นอย่างดี เนื่องจากต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในแขวงของตน มีข้อแนะนำว่า ผู้ลงทุนควรเริ่มจากการติดต่อกับเจ้าแขวง (ผู้มีอำนาจสูงสุดในแขวง) เพื่อขอการสนับสนุน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปโดยสะดวก อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการอาจต้องเผชิญกับความล่าช้า และไม่ชัดเจนของขั้นตอนดำเนินการขออนุญาตลงทุนในบางครั้ง โดยเฉพาะในแขวงที่โครงการลงทุนยังมีไม่มากนัก

3. การประชาสัมพันธ์เพื่อจูงใจให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการและสอนวิธีเพาะปลูกที่ถูกต้องให้กับเกษตรกร

เนื่องจากในช่วงเริ่มต้นเกษตรกรมักยังไม่คุ้นเคยกับพืชที่ผู้ลงทุนนำไปส่งเสริมการทำ Contract Farming จึงยังไม่มีความรู้และความชำนาญในการเพาะปลูก รวมถึงไม่มั่นใจว่าเมื่อเพาะปลูกแล้วจะสามารถพึ่งพาเป็นแหล่งรายได้ได้อย่างชีพ

4. การติดตามตรวจสอบความคืบหน้าของการเพาะปลูกเป็นระยะ

เนื่องจากเกษตรกรใน สปป.ลาว ขาดประสบการณ์ในการเพาะปลูก จึงมักไม่เข้าใจกรรมวิธีการเพาะปลูก ทำให้อาจจะเลยขั้นตอนสำคัญบางขั้นตอนในกระบวนการเพาะปลูก

5. การรับซื้อผลผลิตตามสัญญาที่ทำไว้

เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกร (รวมถึงหน่วยงานภาครัฐของ สปป.ลาว) ซึ่งช่วยให้เกษตรกรยินดีเข้าร่วมโครงการ Contract Farming มากขึ้น

ทั้งนี้ มีปัจจัยที่ผู้ลงทุนควรคำนึงถึงก่อนตัดสินใจทำ Contract Farming ใน สปป.ลาว ดังนี้

- **ผู้ลงทุนควรพิจารณาวิธีการเกษตรให้สอดคล้องกับชนิดของพืชที่ต้องการเพาะปลูก** นอกเหนือจากการทำ Contract Farming ผู้ลงทุนยังสามารถขอสัมปทานพื้นที่ทำการเกษตรโดยว่าจ้างคนในพื้นที่มาเป็นแรงงานในการเพาะปลูก ซึ่งการเกษตรในรูปแบบการขอสัมปทานนี้เป็นวิธีที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชบางชนิดที่ต้องการการดูแลรักษาอย่างดี อีกทั้งยังสามารถพัฒนาประสิทธิภาพการเพาะปลูก ด้วยการใช้เทคโนโลยีเข้าร่วมได้ง่ายกว่า

- **การทำ Contract Farming ใน สปป.ลาว อาจต้องใช้เวลาในการคืนทุน** เนื่องจากผลผลิตที่ได้ในช่วงเริ่มแรกอาจยังมีคุณภาพและปริมาณผลผลิตต่อไร่ต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้ เพราะเกษตรกรยังไม่มีประสบการณ์ในการเพาะปลูก ประกอบกับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรอาศัยความไว้วางใจเป็นหลัก ทำให้การขยายพื้นที่เพาะปลูกทำได้ช้า

- **ผู้ประกอบการต้องทำการรวบรวมผลผลิตเอง** เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีความชำนาญในการขนส่งเป็นของตนเอง

ส่วนวิเคราะห์ธุรกิจ ฝ่ายวิชาการ
มกราคม 2549